

it becomes a predominantly self-study into mostly remote-dialogic. Distance learning technologies can make this process transparent and provide students by all tasks from the curricula. These means also allow advanced world universities to fulfil expansion of the educational market of any country.

Key words: *information technology, distance learning, computer, computer devices, innovations, software.*

УДК 37. 091. 12:005. 963

Світлана Музиченко
Svitlana Muzychenko

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

SEMANTIC ANALYSIS OF THE CONCEPT OF PROFESSIONAL TEACHER'S INDEPENDENCE

У статті зроблено короткий огляд досліджень із проблеми формування самостійності як професійної риси вчителя. Проаналізовано семантичні та психологічні джерела утворення поняття професійної самостійності вчителя. Проведено логіко-структурний аналіз запропонованого визначення окресленого поняття та встановлено його зв'язки із близькими за змістом поняттями.

Ключові слова: *самостійність, професійна самостійність учителя, професійна педагогічна діяльність, самостійне педагогічне мислення, професійна самодостатність.*

Самостійність, як особистісна риса, так чи інакше важлива для кожної людини, не залежно від віку, статі, національності чи фаху. Самостійність у побутово-соціальной сфері є необхідною умовою соціалізації особистості, її адаптації до оточуючого середовища, а тому про виховання цієї риси дбають практично від народження дитини. Разом з тим, у різних професійних галузях від людини може вимагатися не однаковий рівень самостійності. Що стосується педагогічної діяльності, то самостійність, безумовно, слід віднести до професійно значущих якостей учителя. Специфіка професії така, що під час уроку вчитель цілком ізольований від будь-яких джерел допомоги. Він не має можливості проконсультуватися з колегами, почитати фахову літературу, відкласти рішення на потім. У нього немає часу ретельно обмірковувати свої відповіді чи дії, натомість потрібно швидко реагувати на події в класі, оперативно вносити корективи до плану уроку.

Як свідчить практика, молоді вчителі переважно виявляються не готовими до роботи в динамічних умовах, які постійно потребують самостійного прийняття раціональних педагогічних рішень. У цьому зв'язку виникає низка запитань. Чи можна цьому навчитися? Набувається це вміння лише з досвідом, чи його можна цілеспрямовано формувати в процесі професійної підготовки? Відтак проблема формування професійної самостійності майбутнього вчителя є актуальною.

Звичайно, ця проблема для теорії і практики вищої педагогічної освіти не нова. Проте її безпосереднє комплексне вирішення у вітчизняній педагогіці практично відсутнє. Можна вважати, що такий напрям досліджень, започаткований роботою Н. І Дідусь (1988). Автор термін «професійна самостійність» не використовує, але самостійність розглядається як інтегративна професійно необхідна якість учителя та обґрунтовується доцільність її включення до відповідної професіограми [2]. Подальшу свою розробку проблема знаходить у дослідженні

Г. Л. Гаврилової (1992), яка вперше переводить поняття професійної самостійності вчителя в площину категоріального апарату педагогіки і також застосовує до нього структурно-компонентний аналіз. Професійна самостійність розглядається як особистісна якість учителя, інтегральний характер якої виявляється в єдності ціннісно-мотиваційного, змістовно-операційного та емоційно-вольового компонентів [1]. Традиція застосування системно-інтегративного підходу до обґрунтування сутності професійної самостійності вчителя продовжується і в інших дослідженнях. Так, І. О. Лаврінець (2002) тлумачить професійну самостійність як цілісну інтегративну якість особистості, яка виявляється у єдності змістового, цільового та поведінкового компонентів [7]. Завдяки дослідженню Л. В. Дроздової, (2003) набуває наукового тлумачення термін «пізнавально-професійна самостійність», сутність якого автор також розкриває як систему компонентів: мотиваційного, змістовно-оперативного, орієнтувального, комунікативного та регулюючо-контрольного [3].

Названими роботами практично обмежуються завершені на сьогодні дослідження проблеми формування професійної самостійності вчителя як такої. Разом з тим, цілком очевидно, що окресленої проблеми опосередковано можуть торкатися різноманітні дослідження, які стосуються удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів. Насамперед, це дослідження, ключовими поняттями яких є *самостійна робота* (Т. В. Балицька, В. В. Луценко, І. А. Шайдур, І. М. Шимко та ін.), *самоосвітня діяльність* (О. В. Малихін), *самостійна пізнавальна / навчальна діяльність* (О. В. Малихін, О. П. Муковіз, М. М. Солдатенко), нарешті, *пізнавальна самостійність* (Л. Й. Наконечна, І. Ю. Сіяговська, М. М. Тесленко та ін.) студентів педагогічних університетів. У багатьох роботах автори переважно зосереджуються на уточненні змісту базового поняття свого дослідження і використовують його ізольовано від споріднених, тоді як аналіз взаємозв'язків між близькими за змістом поняттями допомагає глибше розкрити сутність поняття, структурувати його, встановити межі застосовності тощо.

Метою статті є семантичний аналіз поняття «професійна самостійність учителя», з'ясування його зв'язків із найближчими спорідненими поняттями та окреслення відповідного поняттєво-термінологічного апарату.

Розглянемо, насамперед, тлумачення тієї чи іншої самостійності у згаданих вище дослідженнях. Н. І. Дідусь визначає самостійність як «інтегративну якість особистості вчителя, яка полягає в здатності і потребі приймати і здійснювати рішення на основі соціально значущих переконань» [2, с. 10]. Відповідно в основу методичних рекомендацій з управління процесом формування самостійності майбутніх учителів покладено оволодіння студентами узагальненими способами прийняття рішень; технікою колективного оцінювання та самооцінювання прийнятих рішень. З одного боку, таке визначення видається дещо вузьким. У ньому самостійність, фактично, зводиться до рішучості. Але з іншого – таке визначення може стосуватися будь-кого, не обов'язково вчителя. Практично аналогічно підходить до визначення Г. Л. Гаврилова: «Професійна самостійність учителя – це інтегральна якість особистості, яка означає здатність учителя приймати і реалізовувати доцільні педагогічно обґрунтовані рішення і готовність нести за них повну відповідальність» [1, с. 10]. Поняття пізнавально-професійної самостійності розглядається Л. В. Дроздовою «як інтегральна якість особистості, що забезпечує продуктивну педагогічну діяльність, яка виявляється в усвідомленому і відповідальному виборі та здійсненні майбутніми учителями відносно незалежних дій» [3, с. 11]. Але з визначення не бачимо, у чому специфіка саме пізнавального компоненту самостійності. А також виникає запитання: чи справді даної якості вчителя достатньо для забезпечення продуктивності його педагогічної діяльності? Не зовсім зрозумілими є методологічні засади формування наведених визначень. Щоб відповісти на ці та інші запитання, оцінити запропоновані тлумачення поняття професійної самостійності, звернемося, насамперед, до джерел його утворення.

Цілком очевидно, що для поняття «професійна самостійність» більш загальним, родовим є поняття «самостійність». Етимологія останнього досить прозора: «сам» + «стояти». Отже,

самостійний об'єкт (людина, об'єднання людей, народ чи країна) має твердо відчувати ґрунт під ногами, бути впевненим у своїх силах і не потребувати сторонньої допомоги.

Сучасний тлумачний словник української мови наводить такі значення прикметника «самостійний»:

- 1) не підлеглий кому-, чому-небудь;
- 2) відосблений від інших, окремиий;
- 3) який здійснюється своїми силами чи з власної ініціативи [10].

З позицій першого тлумачення здається, що вчитель не є професійно самостійним, адже кожна школа має свою адміністрацію, і вчитель є підлеглим директора, завуча. Проте повноваження адміністрації мають певну межу. Дирекція школи дбає про те, щоб учитель забезпечував навчальний процес згідно з нормативними документами, гарантував збереження психічного і фізичного здоров'я дітей, але не може впливати на вибір учителем форм, методів та засобів навчання. Отже, в контексті підлеглості професійну самостійність слід розглядати як *право* кожного вчителя конструювати навчально-виховний процес незалежно від керівництва.

Як уже зазначалося вище, вчитель більшість свого робочого часу перебуває окремо від педагогічного колективу. І у цьому сенсі, він справді є відосбленим від своїх колег. Цю особливість професії можна вважати зовнішнім чинником професійної самостійності. Нарешті, третє тлумачення спонукає до пошуків внутрішніх чинників самостійності особистості вчителя в процесі виконання своїх професійних функцій: спроможності, активності, рішучості, ініціативності, креативності тощо. Власне кажучи, професійна самостійність у такому розумінні пов'язана з якістю педагогічної діяльності, а тому її варто розцінювати як професійний *обов'язок*.

У психолого-педагогічній площині самостійність взагалі і професійна самостійність зокрема розглядаються виключно як особистісна риса, тобто у третьому з наведених значень. Це пояснюється тим, що лише в цьому розумінні можна говорити про виховання, формування, розвиток самостійності.

Психологія відносить самостійність до вольових якостей особистості. Класик вітчизняної психології С. Л. Рубінштейн тлумачить самостійність як незалежність вчинків людини від волі інших: «справжня самостійність волі передбачає ... її свідому вмотивованість та обґрунтованість. Непідвладність чужим впливам і навіюванням є не свавіллям, а справжнім проявом самостійної власної волі, оскільки сама людина бачить об'єктивні підстави для того, щоб чинити так, а не інакше» [8, с. 204]. Сучасна психологія трактує самостійність як системну вольову особистісну якість, пов'язану з широким спектром функціональних проявів не тільки вольової, а й емоційної та інтелектуальної сфер особистості. Самостійність – це вміння обходитись у своїх діях без чужої допомоги, а також уміння критично ставитись до чужих впливів, оцінюючи їх відповідно до своїх поглядів і переконань. Також підкреслюється, що самостійність виявляється в здатності за власним почином організовувати діяльність, ставити мету. До речі, поряд із самостійністю до системних вольових якостей відносять і рішучість – вміння приймати обдумані рішення, послідовно втілювати їх у життя [5]. Отже, на нашу думку, ці поняття не є тотожними.

Як бачимо, самостійність нерозривно пов'язана з діяльністю, є характеристикою як конкретних дій людини, так і загального стилю її діяльності та поведінки. Та чи інша діяльність може бути як самостійною, так і зовні керованою. У педагогіці як предмет дослідження розглядається діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу: стосовно учнів або студентів найчастіше вивчаються пізнавальна діяльність, навчально-пізнавальна діяльність, розумова діяльність, дослідницька діяльність тощо, стосовно вчителів – професійна діяльність, педагогічна діяльність, інноваційно-педагогічна діяльність тощо.

Коли йдеться про професійну самостійність учителя, мається на увазі не ситуативна самостійність, а самостійність як загальна риса особистості, яка полягає у здатності до самостійної професійної діяльності. Професійна діяльність учителя за своєю процесуальною

формою є самостійною, але вона має бути самостійною і за внутрішніми механізмами. Також слід враховувати, що не будь-яка дія, виконана самостійно, є ефективною. Тобто, самостійність сама по собі не гарантує якість та результативність виконаної дії. Так, кожен учитель краще чи гірше, але самостійно проводить уроки. Тому, якщо говорити про самостійність у професії, то слід мати на увазі не реальну, а ідеальну характеристику професійної дії. На нашу думку, з'ясовуючи зміст поняття «професійна самостійність», важливо акцентувати продуктивність самостійної професійної діяльності. Отже, *професійну самостійність учителя* доцільно розуміти як його здатність ефективно здійснювати професійну педагогічну діяльність без сторонньої допомоги.

У такому разі варто уточнити сутність *професійної педагогічної діяльності*. Зазначимо, що загалом «педагогічна діяльність» і «професійна педагогічна діяльність» – різні поняття, адже педагогічну діяльність у тій чи іншій мірі виконує кожна людина (батьки по відношенню до дітей, старші колеги – до молодших тощо). Але у цьому контексті використовуємо поняття педагогічної діяльності у розумінні професійної. Одним із поширених підходів у педагогічній психології до аналізу педагогічної діяльності є розуміння її як процесу вирішення численних педагогічних завдань у широкому діапазоні від загальних цілей до оперативних задач. Функціональну структуру педагогічної діяльності при цьому утворюють три компоненти:

- педагогічні цілі і задачі;
- педагогічні засоби і способи вирішення поставлених завдань;
- аналіз та оцінювання здійснюваних заходів і здобутих результатів [9].

Якщо загальні стратегічні педагогічні цілі обумовлюються запитом суспільства і транслюються педагогу через систему державного управління органами освіти, то ієрархію підпорядкованих загальним цілям тактичних і оперативних завдань він повинен вибудовувати самостійно.

Для психології є аксіомою, що наявність задачі, усвідомлення суб'єктом потреби у її розв'язанні запускають механізми мислення. Тому розглянемо тріаду понять «самостійність», «мислення» та «професійний», з якої маємо поєднання: «професійна самостійність», «самостійність мислення» та «професійне мислення».

Природно, що тлумачення *професійного мислення вчителя* спираються на психологічні теорії мислення. У психології мислення розуміють як процес узагальненого та опосередкованого відображення істотних елементів, властивостей і зв'язків між ними в предметах і явищах об'єктивної дійсності. Мислення виникає тоді, коли суб'єктивного досвіду для досягнення мети не вистачає, тобто в проблемній ситуації. Усвідомлення того, що відомо і що потрібно шукати, свідчить про перетворення проблемної ситуації в задачу. Мислительний процес завжди спрямований на розв'язання якоїсь задачі [5, 8].

Аналізуючи підходи до тлумачення поняття педагогічного мислення, О. А. Дубасенюк констатує: «Педагогічне мислення розглядають і як узагальнене й опосередковане відображення різних проявів педагогічної дійсності. Проявляється у здатності успішно вирішувати постійно виникаючі педагогічні задачі і суперечності, в умінні бачити, розуміти, аналізувати, порівнювати, моделювати, прогнозувати явища педагогічної дійсності» [4].

Кожен учитель у процесі своєї професійної діяльності так чи інакше вирішує педагогічні задачі, отже, стає суб'єктом професійного мислення. Чи є його професійне мислення апіорі самостійним? На думку О. В. Шевчишиної, поняття *самостійного професійного мислення вчителя* заслуговує окремого визначення. Вважає, що така характеристика професійного мислення як самостійність дозволяє відобразити якість професійної діяльності: «якщо специфіка педагогічного (професійного) мислення вчителя залежить від практичної своєрідності педагогічних завдань, то якість професійної діяльності педагога, на нашу думку, повинна залежати від його розвиненого самостійного мислення». Автор протиставляє шаблонне стереотипне мислення вчителя самостійному педагогічному мисленню. Якщо у вчителя не розвинена самостійність мислення, то він «продовжує виконувати роль інтелектуального зразка для учнів, бути транслятором чужої інформації». Натомість, самостійно мислячий педагог

здатний бачити педагогічні проблеми, ставити нові педагогічні завдання і розв'язувати, їх не вдаючись до допомоги інших колег [11].

Третій компонент у структурі педагогічної діяльності передбачає аналіз та оцінку вчителем зробленого, тобто здійснення *педагогічної рефлексії*.

Зазначимо, що в науковій літературі, крім терміна «самостійність», натрапляємо також на термін «самодостатність». Зокрема, *професійна самодостатність педагогів* є ключовим поняттям дослідження О. Г. Крошихіна. Він визначає професійну самодостатність як «особисту якість педагога, яка полягає у здатності обходитись без зовнішньої підтримки у досягненні професійних цілей та результатів» [6]. У такому розумінні самодостатність і самостійність можна вважати синонімами. Проте, на нашу думку, ці поняття не варто ототожнювати. Самостійність – це вміння обходитись без сторонньої допомоги, тоді як самодостатність – не тільки вміння, а й прагнення її уникати. Якщо термін «самостійність» у будь-якому контексті має позитивне забарвлення, то «самодостатність» може мати і негативний відтінок. У тлумачному словнику «самодостатній» визначається як «людина з надзвичайно великою внутрішньою незалежністю» [10]. Якщо цю думку розвинути, то самодостатність буквально означає відсутність авторитетів, окрім власного «Я», що може виявлятися у відособленні людини від інших, в ігноруванні побічних точок зору, у неприйнятті оцінки оточуючих тощо. На відміну від самостійності, самодостатність може бути проблемною, нездоровою. Звичайно, коли йдеться про професійну самодостатність як ідеально передбачуваний результат професійного саморозвитку, мається на увазі позитивний варіант цієї якості, який виявляється у тому, що вчитель знає собі ціну, впевнений у своїй компетентності, має індивідуальний стиль роботи. При цьому порівняно із самостійністю, яка може перебувати в процесі розвитку, самодостатність видається цілком завершеною якістю, набути яку можна лише в результаті більшого чи меншого досвіду самостійної роботи. Тому у контексті професійної підготовки вчителя віддаємо перевагу терміну «професійна самостійність».

Самостійність є характеристикою відносин між суб'єктами або діяльності людини. Відповідно самостійність професійної діяльності передбачає право людини здійснювати свою професійну діяльність без стороннього втручання, а також і обов'язок забезпечувати належну якість своїх професійних дій, нести за них особисту відповідальність.

Професійна самостійність учителя – це здатність здійснювати ефективну педагогічну діяльність без сторонньої допомоги. Відповідно до функціональної структури педагогічної діяльності професійна самостійність учителя виявляється у здатності:

- самостійно визначати цілі і задачі педагогічної діяльності;
- самостійно обирати засоби та способи вирішення педагогічних задач;
- здійснювати педагогічну рефлексію (самооцінку, самоаналіз).

Серед педагогічних задач є як типові стандартні ситуації, так і проблемні. Джерелом останніх, зокрема може бути педагогічна рефлексія. Пошук шляхів вирішення педагогічних задач активізує самостійне професійне мислення вчителя. При цьому може виявитися недостатність професійних знань для вирішення тієї чи іншої конкретної проблемної ситуації. У такому випадку у межах професійної діяльності виникає потреба у здійсненні пізнавальної діяльності. Отже, пізнавально-професійну самостійність учителя доцільно розуміти як здатність здійснювати самостійно пізнавальну діяльність, обумовлену професійними потребами. В процесі самостійної пізнавально-професійної діяльності відбувається професійне самовдосконалення вчителя, яке на певному етапі дозволяє досягти відчуття професійної самодостатності.

Очевидно, окреслений понятійно-термінологічний кластер, центром якого є поняття професійної самостійності вчителя, не претендує на повноту і завершеність. Семантичні зв'язки поняття «професійна самостійність» визначаються складом цього терміна. Категоріально-понятійний апарат педагогіки включає велику кількість термінів, до складу яких входять характеристики «професійний» або «самостійний» («самостійність»). Отже, наразі залишається відкритим питання встановлення зв'язків і відношень між поняттям професійної самостійності та, наприклад, поняттями професійної майстерності, професійної компетентності, професійної культури тощо.

Список використаних джерел

1. Гаврилова Г. Л. Формирование профессиональной самостоятельности у будущего учителя в процессе обучения в вузе (на примере преподавания в университете предметов общепедагогического цикла): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 01. «Теория и история педагогики» / Г. Л. Гаврилова. – Казань, 1992. – 16 с.
2. Дидусь Н. И. Формирование самостоятельности как профессионально значимого качества личности будущего учителя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 01. «Теория и история педагогики» / Н. И. Дидусь. – К., 1988. – 23 с.
3. Дроздова Л. В. Формирование познавательной-профессиональной самостоятельности студентов в процессе педагогической практики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 01. «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Л. В. Дроздова. – Тамбов, 2003. – 24 с.
4. Дубасенюк О. А. Особливості та функції професійного мислення вчителя [Електронний ресурс] / О. А. Дубасенюк – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/8572/>
5. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Каравела, 2011. – 464 с.
6. Крошихин А. Г. Управление развитием профессиональной самодостаточности педагогов в условиях образовательного учреждения: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 01. «Общая педагогика, история педагогики и образования» / А. Г. Крошихин. – Киров, 2008. – 16 с.
7. Лавринец И. А. Педагогические задачи как средство развития профессиональной самостоятельности у будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 08. «Теория и методика профессионального образования» / И. А. Лавринец. – Волгоград, 2002. – 20 с.
8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. Т. II. / С. Л. Рубинштейн – М. : Педагогика, 1989. – 328 с.
9. Сергеєнкова О. П. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
10. Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 1008 с.
11. Шевчишина О. В. Критерії сформованості самостійності мислення педагога в контексті професійної діяльності / О. В. Шевчишина // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – Випуск 2. Т. 1. – Херсон, 2014. – С. 275 – 279.

The article is a brief overview of the research on the formation of an independence as professional teachers features. Semantic and psychological sources of the formation of the concept of professional independence of teachers were analyzed. A logical and structural analysis of the proposed definition of the concept was conducted and its connections with close notions within the meaning of concepts were established.

Independence is a characteristic of relations between subjects or human activities. Accordingly the independence of professional activity includes the right of human to carry out their professional activities without outside interference, as well as the duty to ensure proper quality of professional action and to bear personal responsibility for them.

The professional independence of teachers is the ability of teachers to carry out effective educational activities without assistance. According to the functional structure of pedagogical professional independence of teachers it is the ability:

- to determine the goals and objectives of educational activities independently;
- to choose the means and solutions to pedagogical tasks independently;
- to make a pedagogical reflection (self-esteem, self-analysis).

There are the typical standard situations among the pedagogical tasks as well as the problematic ones. The source of them may be a pedagogical reflection. The search for solutions to pedagogical tasks intensifies independent professional thinking of the teacher. It may be the lack of professional knowledge to the solution of a specific problem situation. In this case, there is a need for cognitive activity within the professional activity. So, cognitive and professional independence of teacher is expedient to understand

as the ability to carry out cognitive activity, due to professional needs. In the process of independent cognitive and professional activity the professional self-improvement of a teacher occurs, which allows to achieve a sense of professional self-sufficiency at some stage.

Key words: independence, professional independence of teachers, professional pedagogical activity, independent pedagogical thinking, professional self-sufficiency.

УДК 316. 614

Наталя Олексюк
Natalia Oleksiuk

ЗМІСТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСОБИ В ПРОЦЕСІ ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

THE CONTENT OF THE SOCIAL PROTECTION OF AN INDIVIDUAL IN THE PROCESS OF HIS SOCIAL REHABILITATION

У статті розкрито зміст понять «соціальний захист», «соціальна захищеність» і «соціальна реабілітація». Визначено мету соціального захисту в процесі соціальної реабілітації особи. Проаналізовано чинники, що впливають на ефективність соціального захисту, обґрунтовано його зміст та шляхи оптимізації.

Ключові слова: соціальна проблема, особа, соціальний захист, соціальна захищеність, ресоціалізація, соціальна реабілітація.

В Україні, яка різко перейшла від адміністративної економіки до ринкової, ситуація у соціальній сфері досі залишається надзвичайно складною. Дестабілізація суспільства сприяє зростанню числа проявів девіантної поведінки: алкоголізму, наркоманії, проституції, жебракування, криміналізації. Зменшуються можливості молодого покоління в отриманні освіти, надбанні професії. Інтенсивність процесу розшарування суспільства веде до різкого збільшення частки знедолених та маргіналізованих верств населення [2, с. 6]. Негативні тенденції посилюються і у зв'язку з окупацією Криму та військовими подіями на Донбасі, що призвело до появи нових категорій громадян, які потребують соціального захисту та реабілітації – це учасники антитерористичної операції, постраждалі військовослужбовці, їх сім'ї та переселенці.

Актуальність вирішення означених соціальних проблем відповідає концептуальним завданням Конституції України, законів України («Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії», «Про соціальні послуги», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про охорону дитинства», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про боротьбу з тероризмом», «Про протидію торгівлі людьми», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю», Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», Наказу Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати», інших нормативно-правових актів, що